

2. Нагірний М. Степан Федак (9.01.1861-6.01.1937): 150-років забутого філантропа / М. Нагірний // Українське слово. – 2011 р. – № 3. – 19–25 січня, – С. 8–9.
3. Звіт з діяльності Виділу «Товариства вакаційних осель» у Львові від основана т.е. від року 1905 до 1909 включно – Жовква: Печатня ОО. Василян, 1910. – 32 с.
4. Кузьмович О. Про це і те. / О. Кузьмович. – Нью-Йорк, 2000. – 287 с.
5. ЦДАУЛ. – Ф. 373. – Оп. 1. – Спр. 36. – Посвідчення Федак Марії на право прийняття участі у виборах депутатів в раду м. Львова. – 1 арк.
6. ЦДАУЛ. – Ф. 360. – Оп. 1. – Спр. 332. – Матеріали судової справи Мирослава Січинського. 1908–1909 рр.– 91 арк.
7. Д-р. Степан Федак. // Діло. – Львів, 1937.– 12 січня, – С. 3.
8. ЦДАУЛ. – Ф. 373. – Оп. 1. – Спр. 37. – Листи Федак М. від господарських організації. 1937 р. – 28 арк.
9. О-ка. А наші родини меншають.../ О-ка // Наше життя. –Нью-Йорк, 1982. – 11 грудня. – С. 15.
10. Баран З. Степан Федак – правник, фінансист, громадський діяч / З. Баран // Українська кооперація. – Львів, 2001. – С.103–112.
11. ЦДАУЛ. – Ф. 373. – Оп. 1. – Спр. 40. –Листування Федак Галі з Шепаровичом Львом. 1916 р. – 74 арк.
12. ЦДАУЛ. – Ф.834.–Оп.1. – Спр.134. – Стаття Л.Шепаровича. 12 червня, 1908 р. –2 арк.
13. Шепарович О. Листопадові спогади / О. Шепарович // Жінка. – Львів, 1936. – 1 листопада. – С. 3–5.
14. Бежук О. Благодійна діяльність самаритянської секції Українського Горожанського Комітету у Львові / О. Бежук // Вісник «Держава та армія» національного університету «Львівська політехніка». –Львів, 2011 р. – С. 108–113.
15. Шепарович О. УЧХ у Львові. 1918–1919. / О. Шепарович // Вісті Комбатанта. –Нью-Йорк, 1961. – Ч. 3. – С. 25–32.
16. Кедрин І. Життя. Люди. Події. Спомини і коментарі. / І. Кедрин // –Нью-Йорк, 1976 р. – 724 с.
17. Богачевська-Хом'як М. Білим по білому: Жінки в громадському житті України 1884-1939рр. / М. Богачевська-Хом'як // – Київ, 1995, – 423 с.
18. Шепарович О. Модерний фемінізм і українська жінка./ О. Шепарович // Жіноча доля: Альманах. – Коломия, 1928. – С. 23.
19. Махно В. Людина з історії. До 90-ліття журналістки Ольги Кузьмович./ В.Махно // Альманах УНС, 2007., №8 – С.122–124.
20. Забужко О. Музей покинутих секретів: Роман. // О. Забужко / – К.: Факт, 2009. –832 с.

Стаття надійшла до редакції 29.09.2015

УДК 261.5

Берко П. Г., доктор філософії, к.ф.н. доцент ©

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Дзера М. М., доктор філософії, професор

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

СВІТОГЛЯДНІ ПОЗИЦІЇ ІВАНА ФРАНКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ФІЛОСОФСЬКОЇ УСТАНОВКИ

У статті робиться акцент, що завдяки універсальній ерудиції і на підставі великої кількості власних економічних, історичних, етнологічних, культурних, фольклористичних і літературознавчих досліджень. Іван Франко виробляє нові підходи до розуміння історичного процесу як суперечливої єдності прогресу і регресу, наголошує на релятивності історичного знання, відкидає утопічну віру у можливість однозначного передбачення перебігу історичного поступу. Філософ і мислитель, він тверезо усвідомлював, що народ, тривалий час позбавлений державності, піддається руйнівним діям асимілятивного процесу. Разом з тим Франко не поділяв погляди тих хто відкидав ідеали національної самостійності. У тому був готовий і робив усе для того, щоб активізувати національну свідомість українського народу.

Ключові слова: свідомість, світогляд, культура, «франкізм», праця доктрина.

УДК 261.5

Берко П. Г., доктор філософії, к.ф.н. доцент,

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

Дзера М. М., доктор філософії, професор

Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З.Гжицкого

МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИЕ ПОЗИЦИИ ИВАНА ФРАНКА СКВОЗЬ ПРИЗМУ ФИЛОСОФСКОЙ УСТАНОВКИ

В статті аналізується еволюція мировоззрення видаючогося українського мислителя акцентується увага на енциклопедичні знання Івана Франка з економічних, культурологічних, фольклорних і літературних досліджень. Особенне увагу він уделяв національному створенню українського народу.

Ключові слова: мировоззрення, свідомість, культура, «франкізм», праця, доктрина.

UDC 261.5

Berko P.H., Dzera M.M.

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z.Gzhytskyj

IVAN FRANKO WORLDVIEW IN FERMS OF PHILOSOPHICAL FRAMEWORK

This paper reveals the evolution of Ivan Franko's worldview and focuses on his encyclopedic... knowledge about the progress of humankind.

Франко Іван Якович (псевдонім Джеджалик, Живий, Кремень, Мирон та ін., 1856 – 191 бр.р.) – славетний український письменник, філософ, громадський діяч. Від смерті Тараса Шевченка ніхто з українців не здобув собі більшого імені на всіх просторах України й широкого розголосу між чужинцями, як Іван Франко. Такий статус він здобув своїм енциклопедичним рівнем знань і копіткою працею.

У даній статті ми розглядаємо один з аспектів його діяльності – світоглядний Іван Франко виходить з того, що світогляд – це форма самосвідомості людини і суспільства. Світогляд – форма і спосіб сприйняття суб'єктом світу через потреби особистості. Світогляд – система принципів, знань, ідеалів, цінностей, вірувань, поглядів на сенс і мету життя, які визначають діяльність окремої людини, нації. Для письменника світогляд був спосіб духовно-практичного опанування дійсності.

Дійсності, котра була надзвичайно складною для нього особисто і його народу. «Все, що йде поза раминації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування одної нації на другою, або хоробливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими «вселюдськими фразами покритими своє духовне відчуження від рідної нації» 1-1 (Франко І., *Поза межами можливого*, Вибрані твори: у 3-х Т.Т.З. с.416).

Багатогранна творчість І. Франка гідна великого подиву. Вона закономірно викликає постійний інтерес. Історичне значення творчості Франка полягає в її інтелектуальному значенні. Мабуть не було такого явища в тогочасному суспільно-культурному світі, яке б залишилося поза його увагою і яке б не знайшло у творчості письменника живого відображення.

Водночас ми погоджуємося зі словами славетного українського письменника Уласа Самчука, сказаними півстоліття назад: «Вирогідно мало знаємо ми про нашого Івана Франка. Зводимо його до ролі політичного і національного будителя і будівничого, лишаючи на боці, можливо, суттєвіші його наміри. Він намагався збудувати не тільки національно-соціальну громаду. Він передусім жорстоко скальпував наше духовне єство та вимірював ступінь температури нашої душі. Він боявся за саму суть нас, нас як одиниць людських, як Божих творів вищого порядку, яким наказано вершити і завершувати все створене на землі. Іван Франко, як ніхто з наших послів у світ вічного, намагався зробити з нас людей».

Роки української державності самостійності принесли нове піднесення, нові ідеї та мед отологічні підходи й у франкознавство. Ця галузь нашої науки позбулася радянських ідеологем та трафаретів, звільнилася від спрощеного розуміння творчості генія. З'явилися численні ґрунтовні монографії і статті українських і закордонних (польських, австралійських, німецьких) франкознавців, які поглибили й урізноманітнили прочитання Франкової спадщини, її ідейних, теоретичних, поети кальних, духовних аспектів. Особливо плідно працюють франкознавці Львова (тут при Національному університеті функціонує Інститут франкознавства), Тернополя, Дрогобича, Івано-Франківська, Києва, Одеси, Рівного, Чернівців. Справжньою культурною подією стало видання творів І.Франка, що не увійшли до радянського 50-томника (Франко.І. *Мозаїка: Із творів, що не увійшли до Зібрання творів у 50 томах*. Укл. Зіновія Франко, Михайло Василенко. - Львів: Каменярь, 2001.).

Сьогодні і на академічному рівні, і на рівні популярної освіти ми вже не зводимо усю творчість І. Франка до «боротьби за інтереси робітничого класу» чи до «пропаганди соціальної революції», не говоримо про нього як про «соціаліста» та «революціонера-демократа» і ін. Натомість І. Франко щораз постає перед сучасниками як оригінальний мислитель, дивовижно продуктивний політичний діяч і публіцист, багатогранний вчений і витончений майстер красного письменника. Ми дізнаємося про складні шляхи його інтелектуальних пошуків, про його світоглядну еволюцію, широкі творчі та ідейні контакти в контексті світової культури. Це продемонстрували й великі франкознавчі конференції, за матеріалами яких були видані фундаментальні наукові збірники, наприклад, науковий збірник *Іван Франко - письменник, мислитель, громадянин*. – Львів: Світ, 1998; і спеціальні тематичні регулярні видання: «Іван Франко: статті і матеріали» в серії «Українське літературознавство» (Львівський інститут франкознавства), «Науковий вісник» Львівського музею Івана Франка, «Франкознавчі студії» (Дрогобич).

Однак нові віяння в культурному та інтелектуальному житті України народили й нові проблеми. У франкознавстві такою проблемою стало питання, наскільки І.Франко був Каменярем? Чи не заважає нам сьогодні цей образ-стереотип збагнути і відчутти все багатство і духовну глибину його таланту? Ще Євген Маланюк – блискучий поет націоналіст та есеїст чи не перший зауважив, що образ Каменяря звужує і спрощує наш погляд на таку багатогранну постать Івана Франка. На цю тему з'явилася спеціальна монографія Тамари Гундорової «Франко – не Каменярь» (Мельбурн, 1996). Ціла група дослідників (Т. Гундорова, С. Павличко, Я. Поліщук, Я. Грицак та ін.) взялася переосмислювати творчість І. Франка під кутом зору постмодернізму. Відповідно, пріоритетним у їхніх працях стало те, наскільки відповідав І. Франко певним націоналістичним, культурним та естетичним канонам модернізму. При цьому, на нашу думку, названі дослідники певним чином проігнорували історичну конкретику, ті реальні проблеми і завдання, які стояли тоді, в останній чверті ХІХ ст. - на початку ХХ ст., перед українською нацією. В підсумку вийшло так, нібито І.Франко не відповідав своєю творчістю «останній моді», європейської літератури, був обмежений «рамками народництва» і ін. Наприклад, Соломія Павличко, ведучи мову про «офіційний народницький дискурс Івана Франка», стверджує що «в тих аргументах, якими Франко послужився при розгромі «Молодої Музи», в черговий раз виявляється його анти модернізм». Зі свого боку Ярослав Поліщук наголошує, що «науковий реалізм», принципам якого слідував І. Франко, «перешкодив йому в оцінці молодого свідомого українства», над ним «тяжкла важка спадщина цілої епохи народницької ідеології і філософії мистецтва». Так образ «Франка-Каменяря» обростає певними означеннями мінусовості і негативності. Подібні твердження, перевівши їх на рівень базарної розмови, підхоплює бульварна преса і в суспільстві починає формуватися новий негативістський стереотип про письменника, але тепер вже вибудований не тільки на соціалістичних, а й дещо інших ідеологемах.

До слова, на подібні закиди проти нібито «примітивності» естетичного мислення І. Франка у свій час відповів відомий львівський науковець Іван Денисюк: «Іван Франко критикував представників нових мистецьких напрямів не за те, що вони були модерністами, а що були модерністами заслабкими».

Тож перед сучасним дослідником усе ще стоїть надскладна проблема синтезу розмаїтих (може, аж надто розмаїтих, а іноді й суперечливих) іпостасей творчого феномена Франка, потреба погодити «каменяря» й «не-Каменяря», «реаліста» і «модерніста», «соціаліста» й «націонал-демократа», «ідеаліста» і «матеріаліста», «утилітариста» і «психолога», «оптиміста» і «песиміста». Бо ж таких «непослідовностей», внутрішніх антагонізмів у франковій життєтворчості – безліч. Зрештою письменник сам зізнався:

Я боротись за правду готов,
Рад за волю пролити свою кров,
Та з собою самим у війні,
Не протистояти довго мені.

Цю війну із самим собою, внутрішнє протистояння різних «голосів» своєї душі він неодноразово творчо гіпостазував у колізії «двійництва» смертельному герці двох Миронів (прозорий та поетичний «Поєдинки», поема «Похорон») та його менш «радикальних» художніх варіантах («Хома із серцем і Хома без серця», діалог Мойсея та Азазеля в Мойсеї та ін.).

Проте усі ці суперечності – не свідчення Франкової «розхристаності» (тим більше світоглядної «недорозвинутості»), браку волі до внутрішньої цілісності, душевної й світоглядної гармонії, а радше вираз надміру напружених, до краю інтенсивних духовних пошуків. Франко – чоловік – перехрестя, людина, навстіж відкрита до світу, котра жадібно ловила найтонші коливання атмосфери своєї епохи, і водночас – чоловік-розвій, що завше перебував у русі, зміні, поступі; супокій ніколи його не вдовольняв. І саме завдяки своїй неможливій відкритості, еволюційній змінності, а відтак – стереометричності, багатогранності, навіть амбівалентності, феномен Франка – власне як унікальний людський – посідає небуденне місце не тільки в історії нашої культури, але й у досвіді новоевропейської людини загалом.

Дивовижним універсалізмом свого генія І. Франко завдячував насамперед гарячому бажанню «обняти цілий круг людських інтересів», аби «не лишитися чужим у жаднім таким питанні, що складається на зміст людського життя», а отже, «бути цілим чоловіком». Він як «цілий чоловік» був одержимий ненаситною фастівською жагою пізнання, продиктованою внутрішнім спонуканням творчого духу високообдарованої особистості розпросторитися якнайширше, «все проникнути, все проглянути, все скуштувати». Відтак вся його великосяжна творчість – не що інше, як багатоголосий вислів його універсального світогляду. Вислів, звісно, не прямо-декларативний, системно-програмний, а опосередкований жанровими й стильовими інтенціями відповідних типів творчості (художнього, наукового, публіцистичного, власне філософського). За висловом Є. Маланюка, «Природою своєю Франко був поетом на естетично-емоційного, а саме інтелектуального, сказав би я, гетеанського роду». Хоч би що він робив, хоч би чим займався, хоч би якої проблеми чи реалії торкався його всеобіймаючий, могутній розум – усе він прагнув охопити думкою, досягнути, зрозуміти, осмислити. Франко – суб'єкт, схильний до рефлексії, інтелектуаліст-ерудит, митець, мислитель, і вчений філософ, який завжди намагався осмислити світ і своє місце в ньому та роль своєї культуро-творчої діяльності. Він цурався суто емоційних, не вивірених строгістю *ratio* кроків як у мистецтві (певно, звідси нехіль до «декадансу» з його формальними експериментами), так і в науці та політиці.

Попри спроби (особливо радянської спроби) «увібрати» Франка – мислителя в прокрустове ложе якоїсь однієї визначеної філософської системи (найчастіше «революційного демократизму»), сьогодні можемо з певністю стверджувати, що український велет не вкладається ні в які «-ізми» (ні естетичні, ані філософські). Як своєрідний, суверенний духовний феномен, Франко світоглядно немовби «випорскує» із терен традиційних філософських систем. Колосальний конгломерат наявної філософської проблематики, цілий комплекс ідей різних часів і культур, український мислитель перетопив у горнилі сумніву й віри на власну філософію, заломлену на життєву конкретику своєї доби і нації. На міжнародному конгресі франкознавців (Львів., 25–27 вересня 1996 р.) професор І. Денисюк стверджував: «Франкові погляди необхідно трактувати як його власну, еволюційно складну філософську систему – «франкізм», у якій є оригінальна візія людського прогресу, гуманізму, обстоювання прав одиниці на суверенність і прав нації на самостійну, незалежну власну державу. Є також критика зауважених, односторонніх догматичних доктрин, у тому числі марксизму, зокрема його теорії класової боротьби як релігії ненависті між людьми, спрямованої проти консолідації націй».

Звісно, «франкізм» як оригінальний філософський світогляд не безгрунтований, він міцно вкорінений у національну та світову культурну традицію. Проте мислитель не приймав беззастережно, «за віру» жодних готових концепцій. До кожного вчення він ставився критично, розважливо (особливо в зрілий період творчості), відзначаючи поруч із його сильними сторонами й негативні риси. Надзвичайна історико-філософська ерудиція Франка не заважала йому виробляти власні погляди на людину, суспільство, світ, а, навпаки, – допомагала.

У цьому аспекті справедливими видаються міркування В. Пшеничнюка: «Філософський світогляд такої визначної постаті, як І. Франко, не потребує того, щоб його «притягували» до однієї чи іншої сторони (матеріалізму чи ідеалізму) одночасно. Вони мають свою автономність, свою цінність і значущість. Вважаємо, що це був раціоналізм, який намагався синтезувати нові форми й умови життя поєднання свідомого чи півсвідомого, ідеї романтизму, позитивізму й матеріалізму». Властиво, тверезий критицизм, діалектичний синтезизм, розумна поміркованість. Ясність мислення є виразними прикметами Франка – філософа (особливо зрілої пори). Хоча його ідеї завжди були наснажені пристрастю, та він не кидався в крайнощі, а шукав розумного розв'язання проблемних ситуацій, уникаючи експериментальних засобів.

Франко – один із небагатьох українських філософів раціоналістично-позитивістичної орієнтації, який створив надзвичайно широку за обсягом проблематики (від загальних законів буття і природи до людини та її духу), хоча й недостатньо системну концепцію світобачення, вперше розвинув філософію національної ідеї на раціональних засадах. У цьому його заслуга перед історією української думки. А своєрідність Франка-філософа в розвої європейської філософії, на наш погляд, полягає у не зовсім традиційному для західної парадигми мислення сполученні позитивізму й раціоналізму з персоналістичною естетикою та гуманізмом, в універсалізмі й життєво-практичній конкретності проблематики, передчутті проблем екзистенціалізму (особливо у філософських поемах). Чітко ідеалістичний світогляд простежується у листі Івана Франка до Михайла Драгоманова, в якому він зрікається з реалістичного способу творчості, як його душі невласного, і повернення до романтизму, в сфері якого він душею відпочиває і без насильства над нею творить. І його дальші ліричні поезії, як «Зів'яле листя», «Мій Ізмарagd», його поеми «Панські жарти», «Смерть Каїна» видання «Наукової бібліотеки» та інше, це є яскравий доказ того повернення до органічного, властивого його душі ідеалізму в світогляді і романтизму у творчості. Франко стає активним проповідником ідеалістичної філософії: «Молоді люди домагалися поперед всього коротких, зрозуміло написаних оглядів сучасних наук; от ми й вибрали, крім філософії Шульце (він дотягнув свій огляд тільки до Канта, і по-моєму, особливо гарно зробив філософію Платонова і отців церкви, котра ввійде в другу книжечку»).

Протягом усього життя І.Франка «провідною зорею» його світогляду й творчості була віра в поступ. І в добу молодечого романтизму, «і на зорі соціалістичної пропаганди», і в часі радикальної політичної діяльності, і в «днях журби», і золотій порі «Мойсея», і «Sempertiro» Франко ніколи не втрачав упевненості в нескінченному поступальному рухові усього існуючого. Поняття розвою завжди лежало в основі і його наукової діяльності, й художньої творчості; тому Франкова філософія з повним правом може бути кваліфікована як філософія

розвою. Недарма дві най значиміші – принаймні, найбільші за обсягом – його філософські праці («Мислі о еволюції в історії людськості» та «Що таке поступ?») безпосередньо присвячені якраз проблемі розвою, еволюції, поступу. Через призму цього поняття він розглядав всі сфери й проблеми, висувуючи вимогу кожний предмет пізнання трактування в діалектично-розвоєній перспективі (незалежно від того, чи це явище природи, чи культури, чи суспільного життя).

Праця – ще одна визначальна константа Фракового світогляду – це, в його розумінні, головний засіб просування по шляху поступу. Так, ще в першому своєму філософському трактаті «Поезія і її становисько в наших кременях» Франко зазначає, що духовне ледарство, то злочин проти гуманності. Ставлячи в центр своєї філософії людину, він формулює головний закон людяності, суть якого в тому, що неробство – зло, а праця – добро. Праця в розумінні Франка – єдине, що здатне творити і вдосконалювати людську душу, вселяти в неї почуття гідності і правди. Іван Франко зазначає, що ґрунтом для становлення справжньої «правдивої» моралі є формування кожної окремої людини в процесі її життя, на ґрунті її власного вибору, в будь-якому іншому випадку – моральні цінності виступають як зовнішні, абстрактні цінності, які не стали для людини своїми. Тому абстрактна мораль, яка існувала протягом багатьох років у нашому суспільстві, весь час і залишилась саме абстрактною, вона не стала і не могла стати критерієм для кожної людини, не могла впливати на національному самосвідомість, на традиції, які розвивалися століттями. Нині проблема духовності і виступає як пошук змісту у вічності, незникаючого екзистенціального стану людини. Відродження духовності неможливе без повернення до реальних цінностей народу, неможливе без розуміння унікальності автономності особи, без розуміння совісті як морального вибору.

Автобіографічне зізнання письменника з «Попереднього слова» до збірки «Із літ моєї молодости» (1914), описаного 2 травня 1913, та три роки до відходу у вічність: «В своїй оці вже близько 40-літній літературній діяльності я переходив різні ступні розвою, займався дуже різноманітною роботою, служив різним напрямкам і навіть націям... Та скрізь і завжди у мене була одна провідна думка – служити інтересам мого рідного народу та загальнолюдськими поступовим, гуманним ідеям. Тим двом провідним зорям я, здається, не споневірюся досі ніколи і не споневірюся, доки мого життя».

Отже, духовний світ людини є її найдорожчим надбанням. Філософія Івана Франка замішана на почуттях і розумінні благородності матерії людського роду. «Дух, що тіло рве до бою», дух любові й справедливості, знання й громадянської самопожертви, віри в щасливу майбутність – це дух істинно франківський, каменярьський, молодий і переможний. В одному з найкращих філософських віршів («Веснянки»), звертаючись до матері природи, поет звинувачує її в тому, що при вона найдосконаліше своє творіння – людську душу – кидає в «свинячій під ноги». Франко говорить, що, на жаль, людина цілком природно підламує собі «крила духовності», втрачає потяг до ідеалу, стає жертвою громадського песимізму й збайдужіння. Франківська філософія породжує досить важливу і актуальну ідею: людина носить вічність у своїй уяві, в ілюзіях і думках, у муках свого сумління, а тому в сфері духу панує, власне, та найдорожча різноманітність, яка робить людей несхожими, цікавими і цим дає людям основу для їхньої єдності, для братерства і любові.

Однак Франко – не філософ. Точніше не цілком і не тільки філософ, «не цілком» фаховий філософ (попри те, що здобув учений ступінь доктора філософії у Віденському університеті). (Потрібно пам'ятати, що в ХІХ ст., а на Заході ще й донині, за середньовічною традицією, докторам філософії іменували усіх вчених, які захистили дисертаційну роботу в галузі суспільно-гуманітарних і, частково, природничих наук, окрім теології, юриспруденції та медицини.) Франко був високопрофесійним філологом, фольклористом, журналістом, літератором, але не філософом. Як не був він професійним економістом або політиком. Це дещо «провокативне» твердження насправді зовсім не суперечить уже узвичаєному уявленню про Франка як генія універсальному хисту - письменника, ученого, громадянина, який таки був і політичним та громадським діячем, і економістом, й істориком. І в – тому числі – філософом. Природно, що така плідна й велегранна діяльність не могла бути завжди на одному рівні професійної майстерності; сам Франко в ювелірній промові 1898 року зізнався, що до муру національної культури й суспільного життя не раз мусив додавати різного ламу й труску, почувавши себе до обов'язку заповнювати «люки і шпари» в тому мурі, і вельми сумнівався (одержимий надмірною скромністю), чи щось із його творів «перейде до пам'яті будучих поколінь».

Таки перейшло; та зрозуміло, що не все з цього велетенського спадку титана за значущість й досконалістю довіряє «Мойсеєві». Багато що творилося «на злобу дня», ба навіть на потребу години, задля задоволення хвилих національних домагань, вимог моменту («В кожному часі я дбав про те, щоб відповісти потребам хвилі і заспокоїти злобу дня».) Тож і різні форми самореалізації творчої особистості Франка - нерівноцінні, хоч і всі вони – значущі в контексті національного розвитку. Сам письменник у листі до А. Кримського від 26 серпня 1898 року зізнався: «У науці й публіцистиці я був і, мабуть, усе буду тільки дилетантом. Мене тягне сюди і туди, я силкуюся пізнати се й те питання, а коли берусь писати про нього, так се головне для того, що ніхто компетентніший про нього пише. Я більш популяризатор, ніж оригінальний учений... Я тільки те чую, що і в своїй науковій і публіцистичній праці я вношу свій темперамент і сим способом розбуджую зацікавлення до порушуваних мною питань у людей, що досі й не підозрівали сих питань. Для Галичини се досить багато». Ця «авторитетна» теза справедлива і щодо Франкових філософських зацікавлень.

Франко ніколи не мислив філософську постать свого таланту як самостатню чи, тим більше, визначальну, провідну, а лишень як допоміжну, підпорядковану іншим, навіть вторинну. Він ніколи не називав себе філософом, не ідентифікував свою творчу діяльність (чи навіть якийсь із її аспектів) із «професійним» теоретичним філософствуванням. Зрештою, не зовсім безпідставно йому неодноразово закидали ідейну непослідовність, асистемність, неорганізованість, фрагментарність світогляду, не виробленість категоріального апарату. Так, Я. Грицак говорить про «брак системності й послідовності в поглядах» як «слабке місце» політичного світогляду І.Франка. Зрештою, він і не прагнув формулювати якусь цілісну, монолітну філософську систему; набагато важливішим для нього було дослухатися до вітрів епохи і гідно відповідати їй запитам.

Саме тому Франко – ворог усякої доктрини: «Доктрина – се формула, супроти якої уступають на задній план живі люди й живі інтереси. Доктрина – се уніформ, стрихулець, ворог усіляких партикуляризмів. Доктрина – се з роду централіст, що задля абстрактних понять не щадить конкретних людей і їх

конкретного добробуту». Тільки живе життя у всьому його ультра складному розмаїтті, не увібгане в готові (хай і позірномудрагельські!) «формулки», могло слугувати предметом і метою світоглядних шукань автора «Мойсея». І принциповий анти догматизм – винахідний пункт його філософствування.

Погляди І. Франка розвивалися в контексті реальних подій обставин його особистого, громадського і національного життя. Ми і нині у великому боргу перед великим патріотом України. Ми мусимо визнати, що недостатньо знаємо його роздуми про перспективи розвитку України, про наше місце у світовій спільноті. На думку великого знавця української проблематики Клеренса Манінга, Іван Франко був і залишається «скульптором модерної української нації». Франко завжди залишався самим собою, мав власний світогляд і ввійшов у свідомість наступних поколінь, як невтомний будівничий праведник людських душ та світлого майбутнього українського народу.

І ще одне, ми щиро хочемо застерегти читача від фальшивих нинішніх пророків, котрі стараються використати ідеї Івана Франка для своїх інтересів. Особливо небезпечним є те, що вони, вириваючи деякі положення із загальних роздумів мислителя у перекрученому, спотвореному вигляді, подають їх як свої, називаючи себе послідовниками Каменяра. Плідна й багатогранна діяльність Івана Франка залишається взірцем жертвовного служіння (в його ж таки розумінні) українській нації. А сам він належить до плеяди, хто став сіллю української землі.

Література

1. Франко І., Поза межами можливого, Вибрані твори: у 3-х Т.Т.З. с. 416
2. Франко.І. Мозаїка:Із творів, що не увійшли до Зібрання творів у 50 томах. Укл. Зіновія Франко, Михайло Василенко. – Львів: Каменяр, 2001

Стаття надійшла до редакції 5.10.2015

УДК 378.

Гамота А. А., к.б.н., доцент, **Тимочко М. М.**, ст. викладач ©

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, Львів, Україна

НА ШЛЯХУ ДО ПОСТУПУ: ВІД КАФЕДРИ ДО УНІВЕРСИТЕТУ

У статті розглянуто і проаналізовано нове довідкове видання «Вчені університету: 1784–2014», яке є колективною працею дев'яноста науково-педагогічних працівників університету і містить біографічну, наукову та бібліографічну інформацію про 189 учених освітнього закладу за 230 років його існування.

Ключові слова: довідник, кафедра, академія, вчені, університет, інформація, бібліографія, ветеринарна медицина, європейська Україна.

УДК 378.

Гамота А. А., к.б.н., доцент, **Тимочко М. М.**, ст. преподаватель

Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С. З. Гжицкого, Львов, Украина

НА ПУТИ К ПРОГРЕССУ: ОТ КАФЕДРЫ К УНИВЕРСИТЕТУ

В статье рассмотрено и проанализировано новое справочное издание «Ученые университета: 1784-2014», которое является коллективным трудом девяноста научно-педагогических сотрудников университета и содержит биографическую,